

8 март – Малкър халкыны кѣчгюнчюлюкде азап чекген адамларын эсгерюню кюню

Газета издается на
балкарском языке
с 1924 года.
Интернет-версия:
gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Шабат кюн,
тортурун ал айы
(март), 7,
2020 жыл
№ 26 (20759)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкър Республиканы Башчысы К.В.Кокковну республиканы жамаатына ЧАКЪЫРЫУ СЕЗЮ

Хурметли жерлешлерим!

Къабарты-Малкърны тарыхында бек бушуулу кюнден бири болганын 76 жыл озганды. 1944 жылны 8 мартында малкър халк зор бла Орта Азиягъа бла Къазакстанга кѣчюролгенди. Ол кюйсюз эмда законсуздук оюнуу хатасында жоюлганын эсгерю кюнюно алында малкър халкыга алай уллу азаплык сынарга, кѣп адамн да тас этерге тюшгенине жюргемги теренненен бушуу эттеними билдирге сюеми. Битеу Къабарты-Малкърны жамааты да таулу миллет бла бирге ачу этеди. Бизни бир тарыхыбызны ол бушуулу кезуюн унутурга эркинлигибиз жокду.

Алай а туугъан жерлеринден айрылуу, очылык, жалангачлык, башха кыйынлыкка да таулуны биюлмагандыла. Ала кыралны башха халкларыны келечилери бла бирге Улуу Ата журт урушун фронтларында жигитча сермешгендиле, тылда кеслерин аямой ишлегендиле, урушдан сора халк мыкною аягы юсюне салыуа, аны айнытууга тийишли юлюшлерин къошхандыла. 13 жылдан сора туугъан жерине кыйтып, таулу халк жаны жашуюн кырауагъа тири киришгенди.

Шургулу дата

Терсакъыллыланы кюйсюз оноулары

Къауум миллетни зор бла туугъан жеринден кѣчюрюу Совет Союзда Улуу Ата журт урушун алында окуна башланганда. Ол огурсуз оюнуу очылыгын биринчи болуп корейиле, поляк, немисиле бла финиле санагандыла. 1943 жылда уа кырауайлыгъа бла кыамукъулыгъа кели ол кыйынлык. 1944 жылны февралында чеченлиени бла ингушлуны зор бла Къазакстанны бла Орта Азияны кюм жерлерине кѣчюрдюле.

1944 жылны 8 мартыны эрттенги малкър халкыгъа бирча башланганда: тани аласында эшикке къагыладыла, аскериле хар юйге кирип, анда болганына тышана чыгарып, бирге жымдыла. Сора студефокер машинагъа жыйып, жолга тебериюдиле. Нальчикте келтир, малпа ташыгъан вагонлагъа олтуртуп, азап жолга ашырыдыла. Юйлерин, жерлерин,

молклерин, халчуларын, кийимлерин – талай тѣло уллу кыйын салып жыйгъан мырсыларын кююн кетерге тюшгенди. 62 эи бол къалганды. Битеу да Орта Азиягъа бла Къазакстанга 37 минт 713 адамдыгъа кѣчюролгенди. Халкыбызны башбашчына емюрден бери жашап келген журтларында кыстагылары бла къалмай, башха жерледе турганыла да кыймагандыла. Ала бла уа кѣчюролгендени саны 38 053 адам болганды. Жолда жетер жерлерине жетей ил кесек адам арууладан, жореклери жарылып да ѳлгенди – асламысы къартла бла сабийле.

Халкны иги кесеге Къазакстанга бла Къыргызстанга тюшгенди. Къалганы уа Узбекистанга, Таджикстанга, Иркутск областьга бла Узакъ Северни тийерлерине жиберилгендиле. Сюргонде тургъан 13 жылны ичинде уа ол минген аслам адамдыгъа жоюлганды. Алай учузлук, очылык, жалангаччыгъа сынаган эсе да, халкыбыз игиликте, тюзлюкте мийануун тас этмегенди, тилин, миллетини да сакълапханды. Тосулу сабанда урунгандыла, таш кѣмор къалгандыла, заводла, кыруулаша эм башха жерледе ишлегендиле. Алай баш угъай, махтауыгъа, сыйды атлауа, даражалы орденлеге бла майдаллауа тийишли болуп.

Кѣчгюнчюлюкден сора кѣп заман озгъан эсе да, халкыбызга салынган жара бир да сынтып болмаиды. Тюненегисин унутганын тамбасы болмаиды деп да бошдан айтыла болмаз. Биз миллетибизни жашуюн да ол кюйсюз кезуюн эсе не ючюн туттабыз, аны юсюнден айтанхай не ючюн туттабыз – ол энди бир заманда да къайтаз ючюн.

Чуу жагъасында олтурама жангъа, Мама ушакъ нѣбер болмаиды жага. Эпта юн кеттенин айдык жулдус, Ингир чагында жолочулмай чыга.

Кыйнаиды ол, эркин бардады кѣкде! Киши да саламатиды анга буюу. Жерде уа кѣпдоло тыйгъычла, чекле, Жашабыз, ат уруаучула, буга.

Мен черек болуп къалсам а, не кече, Не кон демей, къыстау барганлай тура,

Сукъланам Чугъал Улуду жалы.

Аны менден кѣп да онгуду иши,-
Тенинге дерн да ачыкъды жолу,
Жол къагъыт сурарыкъ туйолоду киши.

Аны минг илипиннге да бурсула,
Керуин ачил, таркыйтып да кетсин,
Анда до ол зор кючлеге боисунуз.
Барыр.- Ах, черек болсам эди кесим!

Суусалха уртлам бермей, малуунылы
Берю улууунда хашатыр эдим.
Туугъан жерим жетип, мадулланы,
Жоннет бахосъна, жашатыр эдим.

Айхай, черек туйоимле, жерим – узакъ,
Жибермейди комендант салган узакъ.

1947 ж.

1947 ж.

Къабарты-Малкър Республиканы кырал саугъалары бла саугъалауу юсюнден Къабарты-Малкър Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Ишлеринде жетишимле болдурганлары эмда кѣп жылланы бѣт жарыккы урунганлары ючюн
Къабарты-Малкър Республиканы Сыйлы грамотасы
ШЕВЧЕНКО Тамара Ивановна – Табийгъатны хайырланууга надзор этуюн федерал службасын Шимал-Кавказ регионла аралы управленийысы Къабарты-Малкър Республикада кырал экология надзоруну бѣлюмоню таматасын;
сыйлы атла атаргъа:
«Къабарты-Малкър Республиканы маданиятыны сыйлы кылуукучысу»
ТЮБЕЙЛАНЫ Светланагъа, Мухтарны къызына, - бийик билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкър кырал

университет» федерал кырал бюджет билим берю учрежденины Малкър маданияты Отарланы Керим атлы арасыны директоруна.
«Къабарты-Малкър Республиканы сыйлы устазы»
ГУТОВА Хомей Хажимухамедовнагъа – Черек району Аушигер элинде «Орта битеулю билим берген Кубати эм Кабард Кардановла атлы школ» муниципал казна битеулю билим берю учрежденины математикадан устазына,
«Къабарты-Малкър Республиканы сыйлы экономисты»
УСТОВА Джульета Анатольевнагъа – Къырал учрежденини «Россей Федерацияны Социал страхование фонду» Къабарты-Малкър Республикада регион бѣлюмоню таматасына.

К.В.КОКОВ
Нальчик шахар, 2020 жылны 6 марты, №17-УГ

ПАРЛАМЕНТ Аз тюбеген аруудан кыйналган сабийлени къайгысын кѣре

КъМР-ни Парламентини президиумну кезуюлу жыйылууну спикер **Татьяна Егорова** бардырганды. Анда республиканы законла чыгарыуу органын РФ-ни урунуу эм социалый кыруулауу министри **А.Котков**ка фенилкетонуря аруудан кыйналган сабийлеге сакъатлыккыны алауа 18 жыл тугъуну созууну юсюнден тилгенин проектин кырапханды. Урунуу, социал политика эм саулук сакълау комитетини башчысы **Хусейн Кажарову** ангылатханына кѣре, фенилкетонуря – адамны жашаууна кыркыуулу, аз тюбеген арууду. Саусузу санларында белок сингмейди, аны хатасы уа мыйыгъа жетеди. КъМР-де

бу аруу 25 адамда барды, аладан 21 аюорно кыраулайлыгын, сабийни жашау болууну осалгъа бурдыла. Аны бла байламлы комитет медико-социал экспертизаны бардырганды бу аруулары болгъан сабийлеге сакъатлыккыны 18 жылгъа дерн таштарыууну юсюнден тилкени хазырагъанды, дегенди Кажаров.
Документни жарашдырууну алында уа Парламентде «Тѣрек стол» бардырылгъан эди. Анга аз тюбеген, адамны жашаууна кыркыуу аруудан кыйналган сабийлени аталары, аналары, сейрлерни болгъан министрстволаны бла ведомстволаны келечилери чакътырылгъан эдиле. Бу соруу комитетни

ЖОРАЛАНУУ Мудах эсгерюле – жореклени таза этген кюч

Бу конледе малкър халкыны кѣчюролгенине аталып, республикада кѣп тюрлю эсгерю жыйылуула бардыла. Къабарты-Малкър кырал университетеде Отарланы Керим атлы маданият ара кырауап, тѣреде болгъанынча, ол бушуу кюнобюзге жораланган иш бардырылганды. Анга малкър элледен ол кыйынлыккыны эсде тутхан адамларыбыз, КъМР-ну студентлери, культура биригилени келечилери да къатышхандыла.

Сакъна жабуюу юсюнде таулу кийиз тагъылып, аны бетинде къызыл харфла бла тауулауага терен ангылашыллы сюргон кезиу – 1944–1957 жылла – жазылып эдиле. Андан энише созулуп баргъан ыла кѣп затны эсинге салгандыла. Эки тизгин болуп, кыра жамыныла кийип соелген шак адамла уа, бушууну белгисича, эсгерю ингир

Биринчи университетни проректору **Вадим Лесев** сѣлешгенди. Ол кѣчгюнчюлеге, башхага да бу бушууну магъанасын, аны унутурга жарамасын айтачанды эм малкър халкыгъа мындан жигитликни, биринчи заманда таулу халк сюргонде сынаган ачыккыны, учузлукну да сагъынгандыла. Жабрайыл хаж, кѣло тала, ѳлгенле атап дуа тутурганды.
Сахнада жашчыны бла ата журту-бугъа кыйтып, эски от жагъасында от тамызып, кыра жаулууну тыштен тириууну сыратын Милкърны Къайсын атлы Къабарты-Малкър кырал драма театры актрисасы **Атууяны Халимат** кѣргѣзгенди. Ала юйюне кыраууну сабийни сыратын 24-чю гимназияны окуучусу **Асанланы Алийхан** кырауанды. Ол сурат, кырауыяланы кѣлдерин такъыр этгенден сора да, тюзюк хорлагъанын шартыча кыуу-андырганды.
Сахнагъа бир неча кере Къазимни сыратында КъМР-ни сыйлы артисти **Мызыланы Таубий** чыгъып, шаарыны ол конлеге аталган назмуларын окугъанды.
Мудалхык жайгъан музыканы тауушунда ала сагъынган кюле кѣз алларына келип, залда кѣз жашларын тыялмагъанла да болгандыла. Кий жырларыны **Мамсурааны Милана** бла **Мызыланы Мурadin** айтхандыла.
Эсгерю жыйылууну барыунда экрандан сорюнге атлагъан суратла, киноладан озюкле кѣргѣзюлѳюп тургандыла.
КЕРТИЛАНЫ Сакинат,
Суратланы **ТОПГУРЛАНЫ Камал** алганды.

1947 ж.

Миллетибизни бекитиш толусундай чыгъардыла

Соргон алып не кыйын болса да, ол аны жолу таууш кеп жылпаны ичинде аны сынаганланы кылактарын сынсыгът турса да, жашуа а тохтамаганды. Ол барып турганды, адам да турмушун тохтаганды ишленгенди. Сыйыгъанды, махтату алганды.

Голойланы Габыны жашы Абу соргонго жеткен жашладан бири болуп барганды. Ол 1920 жылда тууганды. Устаз курсланы бошап, тууган эли Элбуржа кыйтаганды. Ол отурлу иш блорешкен, сабийли алына чабыуу бахсанчы жашы школун директору кылуугуна салганды, окыучулары блорша алына ата-аналары да кыуангандыла. Алай а алда аны да, салуй малктар халкыны да уллу сынаула саклай эдиле.

Кейнчокюлде Абу, аны юй бийчеси, жыл болмагъан кызыгында да Кызагъанда Алма-Ата облыстаны Кескелен районуна ГЭС-ти берген жерге тегендиле. Бахсанчыны бир кызуула анда жашаганды. Ал заманда кыйын болганын, кыгъанак сабийли тиштуруланы окуна иште соргонгенин айтадыла.

Абуга аны устазлык жеткенди. Ол «Алма-Атагосстрой» биригуюу кыруулушунда нормировщик болуп ишлеп башлаганды. Бир кееден аны мастер этгенди. Иш эбине терт окуна тошконго, жаш таматарлары кыуанчтыганды. Алай бла прораба дери бегенди.

Мата журтуну кечер эр-раздан кыруулуш участаны таматасыны кылуугуна салгандыла. Декабрьде а «Алма-Ата ГЭС-2» деген кыруулуш биригуде гидро-техника ызыны ишленгенде болдургъан жетишилми оюнчю Голойланы Абуга

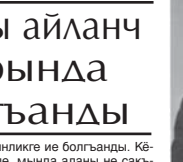
тамата этгенди. Ол жууплы кулуктукда Абу обнор жаш ишленгенди. Анда да бет жарыкты болур оюнчю кюнчю-кырууну аймаганды. Таулу жашы ол корешти жууагъасы кыламаганды. 1971 жылда аны Ленинни орденин, 1974 жылда у «Урууну Кызыл Байрагы» деген орденин тиийши бергенди. 1973 жылда у Голойланы Абуга «Кызагъанын сыйлы кыруулушчуу» деген даражалы ат аталганды.

Ол ишин кырууну жөнгиш-летир оюнчю бир кызуула ращпреложение да эттенди. Патентлени авторду, Ол санда кыруулушда бригада амалны да. Андан болуп Бахсан аууунда туугъан жигер жаш таматалыктын ишленуе управленени кеп торлю эршилуелери болганын жерлерге чыгып турганды. 1976-1978 жылда у Абу «Облгястройтресту» управляющий болуп ишленгенди.

Аны Кызагъанда жамауат адамчына да таныгъандыла. Ол Алма-Атаны шаар советин депутаты оюнчю кере алыргынданды. Жарыгуула, ол аламат уста, жигер да, биллими да адам дуниясын, солуга да чыккыны, 1978 жылда окуна алышканды.

Сынауаны айланч жолларында чыныкыгъанды

Соргонго ал жылларында кепчонколго не торлю оюру эбине да, бопонда, даражалы саубаланы кыгъангандыла. Алай а кенече мейе, усталыгын, биллими деемюр тургъан Голойлу оюнчю 1948 жылда, Алма-Ата электростанцияны кыруулушунда эткен жетишилени эге алып, Кызагъ ССР-ни Баш Советини сыйлы махтату Бахсанчыны бир кызуула оюнчю биринчи сауга Абууну дуния былай турмузана инчадорганды.

Кызагъанын Баш Советини президиумуну сыйлы махтату Москвадан Битеусооз кыруулуш инженер институтуна окуганды. Алай бла бийик инженер билим алганды. Аны Алма-Атада 15-чи кыруулуш-монтаж управленигъа депу-

кинликте ие болганды. Кепле, мында алыны не саклаганына да эс бурмай, ашыгышылы келгенди. Баям, Абу да алай этерик болуп эди, алай Кызагъанын миллет медицина институтуна окуй тургъан кызын кюоп кеталмаганды. Ишинде да тилегенди ашыкмазын. Ма алай бла ата журтка кыйтаганды.

Атын иги бла айтдыргъан кыруулушчу

Кыйын коюлде иш хушлары бла аталганды, дыйрыг, миллеттерин кыла адыргъанланы араларында Локияланы Маштайны жашы Хаматерий сыйлы жери алады. Ол 1930 жылда Кызагъатауа тууганды. Эл школда сойоп окугъанды. Атасы суйлене иш адуузу таныгъан агъын уста болуп, жашчык андан кеп затка ойоренгенди.

Маштайны мамыр ишин Улуу Ата журт уруу тохтаганды. Ол, беш сабийни атасы, фронтка чакырылып, анда тас болганды. Жалдан бир кыгъыт келгенди андан. Хаматерий оюорде тамата эди да, атасындан хатар юзюлгенле, барыны да адуурлугун кесине алганды. Кейнчокюлде ала Кыгъыгъастанда Кызагъа тууганды. Анда Кимини эсе да тил этпени ала беш сабийни аяны Кеккёзю тутуп, апы жылга суд эткенди.

1959 кылырча заман болганды. Аллында аны Кескелен району Улуу Алма-Ата эл советине депу-тату айыргандыла. Би-

жиганы, Совет (Черев) району да Сыйлы кытапларына жазылганды. Ол кыйын салган эгелери усталык, билим да алганды. Назифа кийим тигичю, Саняг мастерса, Сакинта а врач болгандыла да халкыларына жаргъан адамла болуп өскенди. Жашы Магомат - кыруулушчу, кызылары Рахима бла Аминат - устаза, кичилери Аиза уа - врач.

Юлгюге тутхандыла усталыгын

Халкыны тарыхы хар бир адамны жашуу жолунда кыруу алады. Жигитлик, жигерлик ызы уа - энчи адамланы кыгъарларынды. Будаиланы Ахияны жашы Мустафир аладанды. Ол 1910 жылда Отгары Бахсанда тууганды. Атасы Ахия халкы оюнчю тилени сыйдан этген, огурулу этен адамы эди. Ол кеси Куран окугъанды, башка жаны бла кыра табибилерине баим адыргъауа бек сойгенди.

Ма ол себеден Мустафир озгъан емюрню отузунчу жылларында Владикавказда эл молк рабканы бошап, зоотехник усталык алганды. Алай юйге кыгъыт а кыламаганды. Атасы бла кенгешип, анда эл молк институтка киргенди.

сёзсөз, аны - кырал куулукында ишлеп айланган адамы - ёлтурлок эдиле, араларында Будаиланы Батгал болмаса. Ол кытаркан Гъанды аны, бандитлеге атоматын буруп.

Болсада таудан тошуп, немисиле алып Былымда ойдогисин ишлеп айлана тургъанлай, ол душманлык колларына тошгенди. Ала аны Проландиле кандала герге эсоргенди. Муста-

фир андан юч нёгерги бла кычканды. Алыны аралап анда апы жашы уруш кызауатына кирген кенделени киши Жанатаиланы Алий да болганды.

Бзыны бла, душман кетгенле, хатарын эшитип, НКВД-чыла тутуп, Мустафирге соруу этип башлагъандыла: нек тоштен тутмакыгъа, кылай бла не оюнчю эркин этгенди. Ол заманда төре алай эди - кыайда да душманны ызырын излеген. Юйорю соргунгек кетгенде да тутулуп тургъанды Мустафир мында. Былайда анга аны сабийлигинден та-

ныгъан Хутуланы Ханафий болушканды. 1946 жылда ызыларынды барып, ол юйорюн Кыргъыстанда Кант райононда Гъанды колхоз тутханды. Анда аны тамата зоотехник этгенди. Ол терк окуна кыруулушчу молкуде ууак аяккы малланы кумуалыкыларын игилеринди, иничке жонлю кыйлааны жайыл, молк кылааны жайлорго, Ол жон окуна Будаиланы Мустафир «Сыйлыкны Белгиси» орденге тиийши болганды.

Малктар халкы соргондон кыйтаганда, Хасанианы бла Акъ-Сууну ара молклерини аты «Пригородный совхоз «Курортпродотра» деп алай эди. Тюз келе келгенле Мустафирни ол молкге таматагъа салгандыла, сора ол юйорю бла Хасанида тохтаганды.

Той-оюн бла ашыргъандыла аскерге

Эллимчи жылда аскерде куулук этерге таулу жашланы да алып башлагъандыла. Ол а анча жылы бир затка аркынгип болмай тургъан халкыбызга улу магынасы болуп иш эди. Жюреклери уунунган жашла Ата журтин алында борларын толтурууга аттанганды, аталаны, аналаны келери кёте жеткенди. Андан эди 1955 жылыны кюз артында темир жол станцияны майда-

Ма бу суратда биринчи кабыргыналандан тертосун керёсиз. Аны эрте бите Сабанчалыны Жамал келтирген эди. Ала имле болганыларын да ол билдиргенди: отпургъана (солдан оңго), Негерланы Муадин бла Ючонаиланы Аюк, сойелени (солдан оңго), Сабанчалыны Жамал бла Покияланы Ахмат.

Жамал билдиргенге керё, 1955 жылда, кыралда политика жылуу ургъанлай, Кыргъызы ССР-ни Ош шаарындан бир кюнго 40 таулу жаш алынган эди аскерге. Алыны асламысы алыс Новгород областыда Едров станицыга тошгенди. Арта аланды жаргъасы Калининград, тизелерине жибергенди. Пичкеленик оксур иштерге койрентин жаш аскерде да алай кеп салып, хар бирини атын аскер бөлкомледе юлгюге келтирчирна куулук этгенди.

2-чи, 3-ию бетлени басмага Текуланы Хауа бла Мускуланы Сакинат хазырагъандыла.

Эски сурат

Он сабий ёсдюрген ата бла ана

Бу сурат 1950 жылда Кыргызда алынган. Олтуртур турган эр киши Көндөлөндөгү Отарланы Исмайлына жашы Юсопду. Аны он жанында, кылууда кызганык сабий бла турган байбичеси Байкызыланы Халиматды.

болгонды. Ата-ана аламы ёсдюргөндөгү, окутканды. Барсы да бирер жерде юм кызганыкты. Биогонюкде аладан юм кызы саудула.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

МАХТАЛУКЪ

АКЪЫЛЫ – КЕНГ, ЧЕМЕРЛИГИ – УЛЛУ

Кеси заманыны бек даражалы адамларындан бири эди Солтанланы Мусаны жашы Асхат. Ол 1986 жылда бек бийик туу эли Шыкыда тууганды. Анда да таулу эр кишиле өмүрлөндө келген мал, жер жумушларын жалчыла жашагандыла.

Алай а Мечиланы Казим хажи, дуняа танып келип, кеси элли сабийлеге кыра танытыргы сыйгени билдиргенде, анга экили болганыла чыкмагандыла. Аны горбегисини арбазы кычан да балападан толу болгонды. Ала уа жангы затха термилген бир озгурла.

Алай бла Асхат Казимни сохта-сы болганды. Ол ариу субай жаш болуп өсөтү. Билмилли да болганыны эсге алып, аны озгын өмүрню отузуну жылларында колхоз председателиге айыр-гандыла. Анда бир нечча жыл ишлегенден сора, ол ара мюлдө башха жумушла бла жубанганды. Алай а ол мамыр кези кеп бармаганды.

Улуу Ата журт уруш башлан-ганды, аны кызауатха чакыр-гандыла. Ал жылдада сер-мешле кыты баргандыла. Ол, кытуула келип, Воронеж тири-синде жесирликте тошганды.

Тутулганынны бирге жыйып, Полшага келтиргенде. Андан аланы Германияга ёдюрлөп, бирер жерде энчи адамланы кыолларына берип ишлетирге эди фрашистени улмулары.

Алай а, манга болган кимге болду деп, сакылап турмаганды Асхат. Жигит таулу жаш, жесирликке кызып, андан уагы болмай уруш этген совет аскериле келгенди. Анда тинтип, аны юсонден хапар алып, бир аламат командир, ишин трибуналга жетдирмей, бөлүмөнө кышуп куйганды. Кызауатын Солтан улуу хорлам бла Кенгсбердеге бошаганды.

Улуу Ата журт урушун ветераны, таулу халкыны керююргөн хапарын эшитип, жерги эзиле, излеп, юйорюн Кыргызстанны Иссык-Куль областаны Анянэвэка элинде тапканды.

Кылу неге да уста анда агач уста болуп да, Иссык-Куль району Калинин аты колхозунда малчылыкка да ишлегенди. Ол 1956 жылда кышучулукну айнытууга салган кыйыны ючюн Ленинни ордени бла саугуланганды.

Ызы бла аны Москвада Халк мюлкюне жетишилмирени битеуюк керюсүнө чакыртгандыла. Андан ол майдагы тийишли болуп кыйтканды.

ахырында Кыргыз ССР-ни Баш Советини Президиумуну Сыйлы махтау кыла да саугуланганды. Бирвазды аны Иссы-Куль областы Советте депутатха айыр-гандыла. Ол уллу жетишми эди кичи жеринде кенгюнчюлеге. Таулуаны кыуанчларыны чеги жок эди. Назмуру Шауаланы Акат а анга атап, назму жазганды.

Москвага да бара уа биллп, Жюрегин ёсөп кыйтканса, Мавзолейде уа Ленинни керюп, Келиб а хапар айтканса.

Хар затха сен а – бир кибик уста, Эки кылуунг а алтынды. Энтга бараса, жүкүнтү кыстап, «Солуй билмеучю» – атынды.

Ата журт ючюн уруш этгенсе, Кыртырак халын жаш кибик. Акылыгы сени уллу керем, Санларынг – кыты, таш кибик.

Солтанланы Асхат Ата журтха 1961 жылда кыйтканды. Ол башха шыкчыла бла кирге Ша-лушка орналып, анда колхозда ишлеп турганды.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Гитчипак

Футбол команданы капитаны

Кючмезланы Гитчени жашы Камал не заманда да футболду бек жаратканды. Кызастанда турган жерлеринде уллу кишиле таг энг эллери ючюн ойнап турганды. 1953 жылда уа, жети классны тауусхандан сора, Ала-Ата областны Талгар шахарында эл молкө техникумга окуурга кире-

ди да, футболну анда да кыймайды. Аны ойынтганын окуру юнию мататарлы керюп, техникуму командасына кыошадыла. Бирваздан а аны капитанга айырдыла. 1956 жылда уа бите-указакстан спартакиада болды. Ары барырга жыйымдык команданы кыурай туруп, тренерле ары

Камалды да чакырадыла. Кы казуу андан алчы жезге тийишти болуп кыйтканды. Ол хорламада уа таулу жашы да уллу юлюшю болганды.

СУРАТДА: футболдан жыйымдык команда; сол жанында биринчи сөөлгөн кызаиклы тренерди, аны жанындагы уа Кючмез-ланы Камалды.

Оккуучубузну чыгармачылыгы

Таулу ана

Таулу ана тау желден жаралган, Аксыл бетинг кум позледе кыралган. Кыра ккадар тентиретген халкыны, Кылакзон болуп алларында баралган. Борганса сен, жаралы тур барганлай, Кум позлеге жорек кыангыг тамганлай. Балалы кыш балаларн кыоруулай, Уасына кыанталарын жойганлай. Кыйынлыкка кыты байлап белини, Кыадар бла кыаху туруп селештинг. Ёнютлөм деп миллетин жипитини, Ёнок бла бетден бетте сермештинг. Ёнютлөмдин, тиритдинг, Ол жипитини жандырдинг. Отулк керек жипитинге, Ёз кыонгидан тамдырдинг.

Кайдан адынг, таулу ана, Тауларыгы кыаруунг? Тохтарыга кум позледе Аналаны сарууун. Кайдан адынг, таулу ана, Ач асланы кыаруунг? Жаралы айбу барган кибик, Кан из кыа барыуунг. Тёгеринг кум позле, Болмайын таулу-ташы. Милетинги жутарык Саруукте уашушы. Жан-жаныны кыармадынг, Топсам деп бир амалын. Кан-кыраны кыалны аломню Тюз жюрегин морадынг. Таулу ана, тауладан да бийиксе, Тауларыма ок тукталы кийиксе. Кыйынлыкка деу жалкыны кыйырып, Сур жылланы эсертмеси кибиксе. ТОКУМАЛАНЫ Раиса.

Адабият тобешинде

Бир башхага да ушамган назмучу эмда тинтичүе

Алий Байзулла... Бу атны адабиятка журук болганыла, аны тинтип керюсүнө, поз-зияны сыйгелче иги таныйдыла. Ол бийик тауаны ара-сында туууп, гитчелигинден кесин кыра ишге урганды. Комбайнчыны болушлукчу-суну, тракторчу, кыруулушу, таулада кытаруучу да бол-ганды. Артада уа Москвада М.Горький атлы Литература институту бошаганды. Ан-дан сора уа Тырынаудда «Горнякка слава», ызы бла «Коммунизмге жол» газете-де, телевидениеде, «Норде» да ишлегенди. Кеп назмула, хазарла, жакыла, сөзүлүдө эселеп, позлама да жазган-ды. РФ-чи Жазыучуларыны союзуна да киргенди.

Битеу бу шартла фахмулу жашыбызга жоралып бай-рыны юн Литература салонда бардырылгык бошашыла айтылгандыла. Аны КМФ-ни Жазыучуларыны союзу эмда аны шуклары - жыр-чи, композитор, художник, поэт Сарбашланы Анозр бла Абдулаланы Марина - кы-рагандыла. Ары Байзулланы Лок-манны жашы Алийни эсге-рирге кеп адам келгенди. Ала-ны араларында жазыу-чула, алимле, журналисте, художникле, поэзияны сый-гелче, юй бийеси Олга бла кызы Алина, дагында кеп башчала. Загда баш жер жок эди. Салда уа - поэти художник Бакуланы Владимир ишле-ген сураты. Аны тобюнде уа - назмуларындын поэзияны. Улуу экрандан тизини ауазы эшитиледи. Отурганы аны

чертгенди. «Мен аны назму-лары окугунда, акылы-ма Моксаланы Магомат бла Бабаланы Ибрагим келген-ди. Алга аны сылтауну анылапмаганыма, артад, талай жыл озгандан сора, туюшонгениме ала юкюсө да бирге ушаштыларына Акыл-балык болмаган заманла-рында кенгюнчюлөккө, ёк-сюзюлөккө да сынагандыла, поэзияга 1965 жылда келген-ди. Ю-юсонодо да ёмкөрлери уаэк болмаганды. Аны бла бирге Алийни ачны ызы, сөзю болганды» - дегенди алим. Алийни юкюсөнд дагында поэт эм журналист Моттай-ланы Светлана, филология илмуланы доктору Биттир-ланы Тамара, Тырынаудда музейни директору Эзден-ланы Женя, дагында кепле айтылганды. Кызы Алина уа атыслап аллай уллу жур-мет этип келгенге юмек ыразылыгын билдиргенди. Сарбашланы Анозр, Гузиланы Тахир, Ташлы-Таладан «Инар» жыр кыауун айтырдыны назмуларыны, курашдырыл-ганын жырларыны айтырдыла. ХОПАЛАНЫ Маризат.

1944 жылы март айы. Жюк

түраган тутдуруп да кереди, тын-чайталмады. Ол, таш агач ашай, кытандан кыты жийил баргыч болмаса, бир таушалыр кыйгыг эгмеды. Сора ана, белинде ботасын тешип, сабийн ачул чулгап, вагон ортасында жангандан жана келген отну алына чегеди. От жылуу ура

«Жау жагыдан алганды, берю

эткеден алады» дегендей, турган жеринден сууруп барганларын-да, суук да, ачык да энчирекми жүнүтүлдү. Не айткылык гөжефдеге да кыарулары кыаргын сууккы, ачыккы – жашууну эки койюс душ-

Суукъ вагонну ичинде

Ханяр

башпаганлай, сабий шаш боланды. Терезенде саркыгын жауун тамычыча, бетчинг излагын жиламыкыла да тохтайдыла. Бир көсөдөн, бурунуугуна бла хауаны ичине тартып, аз-аз жүрөксинген кибик эте, кыабар муратда гыргын туугарыны ауу орданын элтип, сюидюмлюк жумушкы бетчинге диегип, кыолчугун мыккын зинше жибереди. Сабий хайырланмаган гыргын туугарын от жагдада тоура-кыра юсуне тошеди да, тишыру аны утмазча, шаш ийилип, гыргын туугарыны алады.

маны, бу гитче жанын жапармы, уллу болурга кыюуп, Малкыраны суундан кыандырырга онг берлик болурпамы? Бу дунияга жаратылган кюнюнде, уллу Аллахны белгисы болуп, кытаганакны мангайлайна не жазыпган болур? Бусугагда уа ол от жылыгы бла поэзиди темир чархарыны бир халда таушуна бөленип, анасынны кыюунда мамыр жукыйдыла. Вагонну тюз ортасына чыгып, бетинде кыйгыг азан белгиси керюне, бир тишыру жамауатын эсин бир аз заманга кесине бурду, – Эгечлерим, жанларым, мени сизден бир тилерим барды, – деди ол. – Улуу Аллахны кыадарына

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪСТВОСУ

Publication information including contact details for the editorial office, telephone numbers, and addresses for the newspaper 'Zaman' in Bishkek.